

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 9 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Torek, 4. junij 2019 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 5 praznih.

1. naloga: Merila uspešnosti poslovanja

Podjetja so v tržnem gospodarstvu izpostavljena ostri konkurenci, zato je nujno, da ravnajo poudarjeno racionalno in smotrno.

- 1.1. Tradicionalna (Sayeva) razdelitev proizvodnih dejavnikov izhaja iz tega, kdo je njihov lastnik in kakšen dohodek od njihove uporabe mu pripada.

V pekarni Sladki kolaček, d. o. o., pečejo kruh in pecivo.

Dopolnite preglednico tako, da navedete proizvodne dejavnike, dohodke, ki jim pripadajo, in en konkreten primer proizvodnega dejavnika v pekarni Sladki kolaček, d. o. o.

Proizvodni dejavnik	Dohodek lastnika	Primer proizvodnega dejavnika v pekarni Sladki kolaček, d. o. o.

(3 točke)

- 1.2. Opredelite splošno načelo racionalnosti.

(1 točka)

- 1.3. V pekarni Sladki kolaček, d. o. o., so zaposleni štirje peki, ki spečejo dnevno povprečno 153 kg kruha.

- Izračunajte produktivnost dela pri peki kruha, rezultat pa zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Izračunajte donosnost (rentabilnost oziroma profitno mero) poslovanja pekarnice Sladki kolaček, d. o. o.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Pekarna Sladki kolaček, d. o. o. (*podčrtajte pravilno navedbo*), **je / ni** poslovala donosno (rentabilno), saj je na 100 EUR vloženega kapitala ustvarila (*dopolnite*) _____ EUR (*podčrtajte pravilno navedbo*) **dobička / izgube**.

(1)

(3 točke)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

M 1 9 1 7 0 1 1 2 0 8

2. naloga: Trg in državna intervencija

Tržni mehanizem deluje kot sistem, ki usklajuje interese povpraševalcev in ponudnikov. Načrtni posegi sodobne države morajo biti na trgu dobro preiščeni, da bodo zagotovili gospodarsko ravnotežje in varovali življenjsko raven prebivalstva.

2.1. Način delovanja in učinkovitost trga sta opredeljena s stopnjo konkurence. Navedite tri dejavnike, ki oblikujejo konkurenco na trgu.

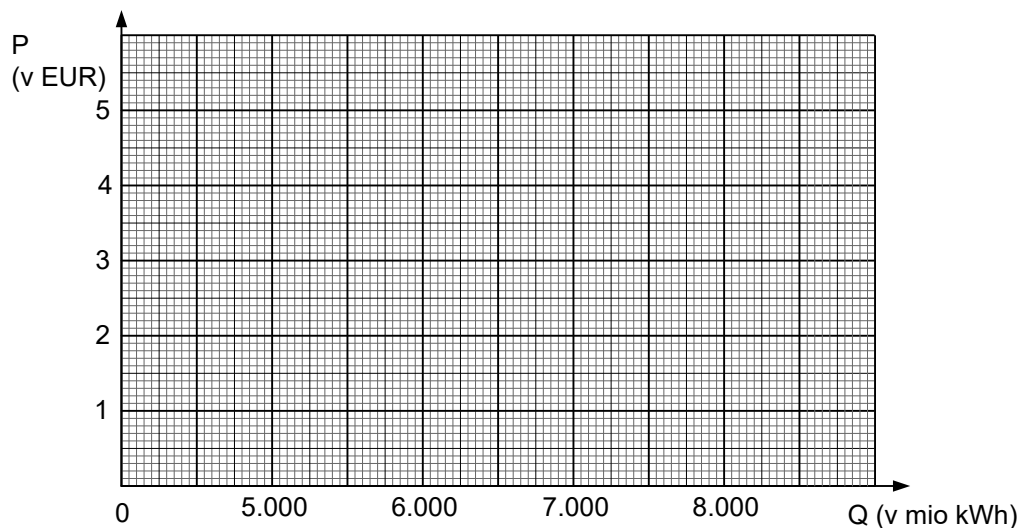

(2 točki)

2.2. Podjetje Genko, d. d., oskrbuje trg v državi Atos z električno energijo. Poznamo podatke o povpraševanju in ponudbi električne energije:

Cena električne energije (v EUR za 1 kWh)	Obseg povpraševanja po električni energiji (v mio kWh)	Obseg ponudbe električne energije (v mio kWh)
2,00	8.000	5.500
2,50	7.500	6.000
3,00	7.000	6.300
3,50	6.500	6.800
4,00	6.000	7.100
4,50	5.500	7.200

– V diagram vrišite krivulji povpraševanja in ponudbe električne energije.

(2)

– Grafično določite tržno ravnotežje (R), označite ravnotežno ceno (P_R) in ravnotežno količino (Q_R).

(1)

(3 točke)

2.3. Če je podjetje Genko, d. d., edino podjetje v državi, ki oskrbuje trg z električno energijo, potem ima položaj (*dopolnite*) _____.

(1 točka)

2.4. Zaradi položaja, ki ga ima podjetje Genko, d. d., na trgu električne energije v državi Atos, je vlada določila najvišjo mogočo ceno v višini 2,50 EUR za kWh.

- Vrišite najvišjo možno ceno $P_{\max}$ v diagram pri 2. vprašanju te naloge ter grafično določite obseg tržnega povpraševanja (Q_D) in tržne ponudbe (Q_S).

(1)

- Zaradi posredovanja države na trgu električne energije se pri dani najvišji mogoči ceni za kWh oblikuje (*podčrtajte pravilni odgovor*)

presežna ponudba / presežno povpraševanje.

(1)

- Navedite dva konkretna ukrepa, s katerima bi država dejansko omogočila čim širšemu krogu prebivalstva nakup električne energije po dani najvišji možni ceni.

---

(2)

(4 točke)

3. naloga: Mezda

V proizvodnji dobrin sodelujejo različni proizvodni dejavniki, ki za to prejmejo različne vrste dohodkov.

3.1. Opredelite pojem mezda.

(1 točka)

3.2. Navedite še dve vrsti dohodkov, ki pripadajo ostalim lastnikom proizvodnih dejavnikov.

(1 točka)

3.3. Navedite štiri dejavnike ponudbe delovne sile.

(2 točki)

3.4. Opredelite pojma ravnotežna in minimalna mezda in pojasnite, v čem se razlikujeta.

(2 točki)

4. naloga: Denar in inflacija

Blagovnega gospodarstva ni brez denarja. Da pa lahko blagovno gospodarstvo normalno deluje, mora kupoprodaja potekati nemoteno.

4.1. Denar je kategorija tržnega gospodarstva.

- Opredelite pojem denarja.

---

(1)

- Navedite tri funkcije denarja in eno po izbiri opišite.

---

(2)
(3 točke)

4.2. Opredelite pojem inflacija.

(1 točka)

4.3. Pojasnite, zakaj v gospodarstvu nastane inflacija. Nastanek inflacije ponazorite tudi s sliko.

---

(1)

(1)
(2 točki)

4.4. Pojasnite vsaj en razlog, zakaj visoka inflacija (več kakor 10–15 % letno) negativno vpliva na

– potrošnike _____

---

(1)

– proizvajalce _____

---

(1)
(2 točki)

4.5. Podčrtajte pravilne navedbe.

V obdobju visoke inflacije naj bi centralna banka **prodajala / kupovala** vrednostne papirje
in s tem vodila **ekspanzivno / restriktivno** denarno politiko.

S to denarno politiko **zvišuje / znižuje** obrestno mero in tako posledično
povečuje / zmanjšuje količino denarja v obtoku.

(2 točki)

5. naloga: Monopolizacija gospodarstva

V sodobnih tržnih gospodarstvih se je z nastankom velikih podjetij v nekaterih panogah začela omejevati konkurenca, ustvarile so se razmere za monopolizacijo gospodarstva.

5.1. Navedite tri skupine ovir (Hilferding), ki otežujejo selitev kapitala v donosnejše panoge, in eno izmed njih podrobneje pojasnite.

(3 točke)

5.2. Po načinu organizacije razlikujemo različne oblike monopolnih zvez. Pojasnite najznačilnejši med njimi, kartel in koncern.

– Kartel

---

(1)

– Koncern

---

(1)
(2 točki)

6. naloga: Odprtost slovenskega gospodarstva

Vključevanje države v mednarodno trgovino je bistvenega pomena za njen obstoj in razvoj; to je še posebno pomembno za majhne države, kakršna je Slovenija.

6.1. Navedite kazalec, s katerim merimo odprtost države.

(1 točka)

6.2. Opredelite plačilno bilanco.

(1 točka)

6.3. Navedite vsaj dve postavki tekočega računa ter dve postavki kapitalskega in finančnega računa.

– Tekoči račun:

---

(1)

– Kapitalski in finančni račun:

---

(1)
(2 točki)

6.4. Pojasnite, zakaj je nezaželen izrazito visok delež menjave samo z eno državo ali eno skupino držav.

(1 točka)

6.5. Za navedene posle Slovenije v mednarodni menjavi z znakom X označite, na katero stran plačilne bilance spadajo.

Vrste poslov	Debet	Kredit
Podjetje iz Slovenije si je pri tuji banki sposodilo 1 milijon EUR.		
Podjetje iz Slovenije kupi v tuji državi reprodukcijski material.		
Tuje podjetje v Sloveniji ustanovi mešano podjetje.		
Podjetje iz Slovenije izplača dividende tujim lastnikom.		

(2 točki)

6.6. Za državo Salvijo so za leto 2011 znani ti podatki:

Vrednost izvoza blaga in storitev	12,5 milijarde EUR
BDP	22,5 milijarde EUR
Servisirani dolg	2,5 milijarde EUR

Glede na podatke v preglednici država Salvija spada med (*podčrtajte pravilno navedbo*)
odprta / zaprta gospodarstva.

(1)

Iz podatkov

- izračunajte delež servisiranega dolga:

(1)

- pojasnite izračunani kazalec:

(1)
(3 točke)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

